

minden házban villany, vezetékös rádió van. Nagy számban tudják járatni a napilapokat és folyóiratokat. Napközis óvoda biztosítja gyermekeik jó nevelését s munkájuk zavartalanságát. Nem kell már őket valamelyik jótéví gondozására bízni, melyről Merlák Andrásné panaszkodott 1943-ban a község főjegyzőjéhez írt egyik beadványában. A 12 tanerős általános iskola pedig oly képzést nyújt, mely mosolyra nyitja ifjúságunk ajkát régi babonás hiedelmek hallatán, melyeket néprajzi célból ők maguk gyűjtenek. A szintén fölszabadulás után megépített bekötőutak pedig lehetővé teszik mind az egyéni gazdák, mind pedig a két tszcs. árucikkeinek kedvezőbb értékesítését. A maroslelei „Ládaváros“ vagy „Nyögitelep“ lakói, — ahogyan a fölszabadult cselédség lakónegyedét csúfolták a talpnyalással és szerencsével meggazdagodott nagygazdák, — még a püspök által is lakhatatlannak elismert lakásukat, — mely miatt „jobb cseléd nem marad meg állandó szolgálatban“, (amint a miniszterhez írt egyik püspöki levél közli), ma már egészséges s emberhez méltó saját házaikkal cserélhették föl. Új életük elfeledteti szenvedésüket, de az erre való emlékezés miatt küzdöttek a földszabadulás első hónapjaiban és éveiben is az uradalom birtokosának, székértelőinek, pallérainak reakciós kísérletei ellen. Értéhető, hogy fáj a múlt visszasíróinak a történelem változása. Hisz például csak plébánosuk egyévi jövedelme 2.400.— P. párbér, 900.— P. egyházi fizetés, 20 kh. föld haszna és sok egyéb (esketés, temetés stb., stb.) mellékese volt 1933-ban, akkor, amikor az uradalom napszámói átlag egy pengőt vagy még annyit se kereshettek a munkanélküliség miatt. Ezt is összehasonlították jelenükkel, s ezért volt könnyű választásuk az egyre növekvő öntudatú „Ládaváros“ nyíltívű, kedves lakóinak, s az egész község népének azok között, kik békét, megélhetést, emberi megbecsülést nyújtanak nekik.

MÁRTA MIHÁLY

TÜKÖR

Szeged felszabadult képzőművészetéről

„Ha késik is a tavasz, azért nem marad el soha. Színei, formái előbb-utóbb kibomlanak, és hirdetik az élet diadalát... Abból a földből, melyben Károlyi Lajos álmodik az örök szépségről, a művészet tavaszának kell teremnie!” — írta reményteljes sorait huszonhat évvel ezelőtt, egy szegedi képkiallítás katalógusába Juhász Gyula.

Ma, 1954. őszén, városunk felszabadulásának tizesztendős évfordulóján, tekintsük meg egy pillanatra, mivé fejlődött a Horthy-fasizmus árnyékos évtizedeinek zord tele után a megújhódott magyar képzőművészet életerős fájának a Tisza—Maros-szögi táj napsugara alatt bimbózó ága?

Tavaly májusban, a választási harc utolsó napjaiban, egy tárlat nyílt meg Szegeden, melyet iparosodó városunk legmodernebb üzemében, a korszerű szovjet gépekkel berendezett Textilművek felsóvilágítású, derús falai között rendezett meg a Móra Ferenc Múzeum. Az értékes kiállítás, mely művészi alkotásokon keresztül dokumentálta Szeged és vidéke népének szomorú múltját és építő jelenét, — nemcsak a választási győzelem kivívásához és a békeverseny döntő lendületéhez járult hozzá meggyőző erővel, hanem ténylegesen és jelképesen is hű kifejezője volt annak, hogy a múzeumok — a néptől eddig megtagadott, az urak féltve őrzött, öncélúságot szolgáló — kincsei ma már a dolgozók millióinak jogos, elidegeníthetetlen tulajdonában vannak, és haladó hagyományaikat felhasználó új kultúránk építőköveivé váltak.

„A múlt és a jelen Szeged képzőművészetében” című — országos viszonylatban is kezdeményező — üzemi kiállítását a Múzeum, a helyi élő festők alkotásainak a bevonásával rendezte meg aképen, hogy a tematika jelent bemutató anyagát, a művészek felszabadulás után festett, városunk építését, kialakuló

környezetünket és virágzó életünket ábrázoló — a szocialista-realista művészet megvalósításának igényével alkotott — legkiválóbb művei képezték. Az elnyomással terhes, sívár múltat leleplező képek pedig — a szegedi képzőművészek realista hagyományainak felhasználásával — a Múzeumi Képtár gazdag gyűjteményéből kerültek ki. A Móra Ferenc Múzeum a közel félszáz műalkotásból álló üzemi kiállítását végül saját épületének kupolacsarnokában helyezte el a nyilvános érdeklődés számára.

A múltat felidéző és a jelent tükröző régi és új képek plasztikusan érzékeltették Szeged és környéke népének hajdani elnyomott és mostani szabad, frisskedvű életét. A múlt képei általában a szegénységet és az elmaradottságot ábrázolták. Lehangelő, elhagyatottság érzetét keltő tájképeket, a külváros csatornázatlan, málóvakulatú, vizes munkástanyáit, a kakastollas csendőr-pribékekkel összetűző szegedi sztrájkolókat, a mezei dolgozók görnyedthátú, izzadt csapatát, a talicskázó kubikusok és hálót merítő halászok, a fáradt napszamosok és kiázott kezű mosónők tipikus alakjait és küzdelmes sorsát láthattuk a múltat mutató műveken, melyek feltárták a „Tiszaparti metropolis” hazug fogalmának feneketlen nyomorúságát, és az elnyomás elleni izzó gyűlöletre neveltek.

A szocializmust építő jelen, témában változatos, képeiből Szeged fejlődésének magával ragadó élménye bontakozott ki: a Tiszán átívelő, villamost hordozó új híd, az ipari várossá növő Szeged gyárai, a Faragó utcai erkélyes munkás-bérházak, a nagyüzemi gazdálkodás teljes megvalósítása felé törekvő mezőgazdasági jelenetek, a határból kimagasló erősfeszültségű távvezetékek karcú állványai, a kultúrához juttatott nép gyermekeinek tudománnyal és művészettel foglalkozó alakjai, a dolgozók hét után pihenő családok élettelen nyugalma, a mosolygós arcú fiatalok vidám szórakozása, — mindmegannyi gyöngyszemeit tükrözték a művek a mai építő életünknek. Újjászülető hazánk virágzó városa, Szeged és vidéke soha, nem volt olyan szép, és felszabadult népe olyan életerős, mint ma, mert népi demokráciánkban megvalósult a szó és a tett alkotó egysége.

A Textilművek lelkes dolgozói örömmel fogadták a Móra Ferenc Múzeum első üzemi kiállítását, mert igényelték a múlt bűneit leleplező és a jelen nagy-szerű valóságát tükröző, a nép győzelmét hirdető művészetet. A dolgozók környezetében létrehozott muzeális értékű kiállítás határozott lépést jelentett azon az úton, mely Szeged kibontakozó képzőművészeti kultúrájának felemelkedéséhez vezet, amelyen mind a Múzeumnak, mind helyi művészeinknek — a népi tömegek egyre fokozódó szeretetteljes érdeklődése, bírálata és támogatása mellett — vállalva haladniuk kell, állandóan szem előtt tartva pártunk célkitűzését „... a haladó nemzeti és emberi kultúra kincseit hozzáférhetővé kell tenni a dolgozó nép legszélesebb rétegei számára.”

A művészet, mely egykor arra szolgált, hogy megerősítse a kizsákmányoló osztályok hatalmát, ma a nép kezében fáklyaként lobog, amely világít és lángra gyújtja a szíveket. A nép keze kemény és kerges a munkától. Azok a férfiak és nők, akiknek ilyen a tenyere, végigjárták a munka nehéz iskoláját. Kerges kezüket kinyújtották a művészek felé, s a művészek elfogadták a baráti jobbót. Szövetség jött létre, amely a legtöbbet követeli mindenkitől. Tiszaparti városunk, Szeged felszabadulásának egy évtizedes ünnepi évfordulóján, Juhász Gyula beteljesedett vágyának e verőfényes tavaszán, nagy feladatunk, hogy ezt a szövetséget állandóan erősítsük és mélyítsük.

SZELESI ZOLTÁN